KINNITATUD
Keskkonnaameti
28.10.2026
korraldusega nr 1-3/26/446

Saarjärve loodusala kaitsekorralduskava

KESKKONNAAMET

ŠVEITSI–EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Sisukord

1. ALA ISELOOMUSTUS 5
1.1. Uuritus 5
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID 7
2.1. Elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid 7
2.2. Maastiku kaitse-eesmärk 9
3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED 10
4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED 12
4.1. Elupaigatüüpide seisundi ja muutuste hindamine 14
4.2. Pärandniitude hooldamine 14
4.3. Vaadete avamine 14
4.4. Mõisapargi allee hooldamine 14
4.5. Enela leviku piiramine ja matmispaiga hooldamine 14
4.6. Külastustaristu hooldamine 14
4.7. Kaitseala tähiste hooldamine 15
4.8. Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine 15
4.9. Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine 15
5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE 16
6. KÜLASTUSKORRALDUS 19
6.1. Olemasolev külastustaristu 19
Lisa 1. Mõjutegurite ja meetmete selgitused 21

Eessõna

Kaitsekorralduskava on koostatud vastavalt määrusele „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine".

Kaitsekorralduskava annab soovitused kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse vähemalt iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest). Alale on koostatud varasemalt Saarjärve looduspargi kaitsekorralduskava aastateks 2015–2024, mis hõlmas nii siseriiklikku kaitstavat ala kui ka rahvusvahelise tähtsusega Saarjärve loodusala.

Kava sisaldab ala üldiseloomustust, alal leiduvate loodusväärtuste kaitse-eesmärke, mõjutegureid, vajalikke kaitsemeetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi, tulemuslikkuse hindamist, ala ja selle väärtuste tutvustamist ning külastuskorraldust.

Kava koostamist koordineeris Kaidi Erik. Kavale oodati ettepanekuid 07.–23.10.2026. Saarjärve loodusala maaüksused kuuluvad riigi- ja eraomandisse, sealhulgas on riigile kuuluvate maaüksuste haldajad Riigimetsa Majandamise Keskus ja Luua Metsanduskool. Kava koostamisel kaasati maaomanikke eraldi, võttes nendega ühendust ning andes võimaluse esitada kava kohta ettepanekuid ja märkusi. Lisaks saadeti kava avalikustamise teade ka Mustvee Vallavalitsusele ja Transpordiametile. Kava avalikustamise perioodil esitati telefoni teel maaomaniku poolt ettepanek allee seisukord uuesti üle vaadata. Transpordiamet nõustus Keskkonnaametile saadetud kirjaga ja korraldab vajalikud hooldustööd. Teisi ettepanekuid ega kommentaare ei esitatud.

Kava juures on tegevuste ja kaitse-eesmärkide kaardikihid, mis on tab formaadis.

Kaitsekorralduskava on valminud Šveitsi-Eesti koostööprogrammi (2022–2029) elurikkuse programmi raames, mille eesmärk on tõhustada looduskaitse valdkonda. Programmi rahastavad Šveits ja Eesti riik. Šveitsi Konföderatsioon ega programmi elluviimisega seotud asutused ei vastuta kaitsekorralduskavas esitatud informatsiooni õigsuse ja sisu kasutamise eest.

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem
Elupaigatüüp – elupaik, mis vastan loodusdirektiivi I lisas nimetatud tüübile.
FRV (*favourable reference value*) – soodne võrdlusväärtus. Nii levila kui ka pindala soodsa või ebasoodsa seisundi kindlakstegemiseks on vaja kehtestada neile parameetritele künnisväärtused. Neid künnisväärtusi nimetatakse soodsateks võrdlusväärtusteks
Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine – kaitsekorralduse tõhususe analüüsimine vastavalt kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise metoodikale, mille eesmärk on hinnata, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja väärtuste seisundi paranemise
Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)
KAUR – Keskkonnaagentuur
KE – kaitse-eeskiri
KeA – Keskkonnaamet
KKK – kaitsekorralduskava
KOV – kohalik omavalitsus
LKS – looduskaitseseadus
LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)
LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)
LP – looduspark
MaRu – Maa- ja Ruumiamet
Mõjutegur (impact) – ohutegur + survetegur
Ohutegur (threat) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutada võiv tegur (mõju veel ei ole, aga võib tekkida)
PV – piiranguvöönd
Pärandniit – poollooduslik kooslus looduskaitseseaduse mõistes
RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus
SDF (standard data form) – Natura standardandmebaas ehk standardne andmevorm
Seisundi parandamine – arvestatava looduskaitselise seisundiga (C) elupaikade seisundi parandamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmine jms)
SKV – sihtkaitsevöönd
Survetegur (pressure) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutav positiivne või negatiivne tegur (näiteks intensiivne maakasutus, reostuskoormus, häiringud, karjatamine jms)
Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks; looduslik areng)
Taasloomine – SKV-s potentsiaalsetest elupaigatüüpidest elupaigatüüpide loomine aastaks 2050 (pärandniitude puhul elupaigatüüpide juurde loomine, nt kultuurniidust elupaigatüübiks)
Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaigatüüpide taastamisega (näiteks pärandniidud, sood)
Tulemuslikkuse hindamine – kavaga ettenähtud tegevuste täitmise kontroll

1. ALA ISELOOMUSTUS

Ala nimi	Saarjärve loodusala (EE0080101), pindala 159,2 ha
Alal asuv kaitstav ala	Saarjärve looduspark (KLO1000162), pindala 159,2 ha Saare mõisa park (KLO1200482), pindala 10 ha, sellest loodusalal 0,5 ha
Asukoht ja piirid	Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Kaitsekord	Vabariigi Valitsuse määrus „Saarjärve looduspargi kaitse-eeskiri“
Kaitseväärtuste paiknemine/maaomand/kõlvikuline jaotus[1]	Keskkonnaportaal

Loodusala asub Jõgeva maakonnas. Kaitseala paikneb Vooremaa ja Kagu-Eesti lavamaa vahelises orundis. Saare järve ümbruses tungib Kaiu mõhnastiku sopp sügavale Vooremaasse, tekitades kolmest küljest voortega ümbritsetud Saare mõhnastiku. Mõhnad vahelduvad termokarsti lohkudega. Saare järve kaguosas asub männimetsaga kaetud künkliku reljeefiga poolsaar – Lustsaar, mis oli enne järve veepinna alandamist saar. Lääne pool asub teine, väiksem poolsaar. Järvekaldad on kohati soised, lõunakalda soppides esineb õõtsikuid. Kaitsealal on ka ajaloolis-kultuuriline väärtus, sest see jääb kunagisest Saare mõisasüdamest ca 0,7 km kaugusele ning on kuulunud kompositsiooniliselt Saare mõisa pargi koosseisu. Saare mõisa pargi osana jääb kaitseala põhjaossa ka vana lehtpuuallee ning mõned vanad lehised ja nulud. Looduspargis on ka endiste mõisaomanike – Manteuffelite – perekonna matmispaik, mis on hooldatud ja säilinud. Loodusala kaitse-eesmärgiks on kaitsta looduslikult rohketoitelist järve (3150), liigirikkaid niite (6270*), vanu loodusmetsasid (9010*) ja soostuvaid ja soolehtmetsasid (9080*). Oluline on tagada kaitse metsadele ja jätkata niitude hooldamist.

1.1. Uuritus

Järgnev ülevaade koondab ajavahemikus 2015–2025 valminud uuringuid, inventuure, projekte ja seireid.

Tabel 1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Jõgeva maakonna loodusalade (Padinasaare, Mustallika, Saarjärve) metsaelupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Elupaigatüübid	2025	OÜ Kändinvent	Eesmärk oli inventeerida vananenud andmetega elupaigatüüpe.

[1] Ava töölaud portaalis, vali vaade – Kaitstavad alad või Natura alad, selle alt rippmenüüst vali ala, mille kohta infot soovid. Ei kuvata I ja II kaitsekategooria liigi isendite leiukohti.

Tabel 2. Kaitse-eesmärkidega seotud riiklik seire[2]

Seirejaama nimi ja kood	Seiratav väärtus	Märkused
Saarejärv	Muu	Kompleksseire Saarejärvel ja Vilsandil. Antud seire ei ole seotud ühegi kaitse-eesmärgiga, kuid on toimunud pikaajaliselt ja seetõttu on tegu olulise alaga. Kompleksseire eesmärk on õhusaaste kauglevi mõju uurimine väikeökosüsteemidele (Vilsandi, Saarejärve) ja bioloogiliste, hüdroloogiliste, keemiliste ning füüsikaliste näitajate pikaajaline jälgimine ja andmete kogumine ning hinnangu andmine, et selgitada looduslike, kliimamuutuste ja õhusaaste ning muu inimtegevuse mõju aineringele ökosüsteemis taustaaladel. Kompleksseire allprogrammiga täidetakse Piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni rahvusvahelise koostööprogrammiga „Õhusaaste mõju väikeökosüsteemidele“ ühinemisel võetud kohustust osaleda programmis kahe seirealaga (Saarejärve, Vilsandi), koguda andmeid kompleksseire koostööprogrammi (ICP IM) metoodika ja vormi kohaselt ja esitada kogutud andmed programmi teemakeskusele Rootsi Põllumajandusteaduste Ülikoolile, kes on määratud rahvusvahelise andmebaasi pidajaks. Kogutud andmestik võimaldab võrrelda Eesti keskkonnaseisundit naaberriikide ja ülejäänud Euroopaga. Eestis on kompleksseiret läbi viidud alates 1994. aastast kahel seirealal – Vilsandi saarel (biomonitooringu ala) ja Saarejärvel (intensiivseireala Jõgevamaal) (Tabel 2). Vilsandil on kompleksseiret alates 1994. aastast teostanud Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ, Saarejärvel viis aastatel 1994-2015 seiret läbi IM Saare, alates 2016. aastast teostab Saarejärvel kompleksseiret Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ (EKUK). Saarejärve seirealal läbiviidavad allprogrammid on järgmised: meteoroloogia, õhukeemia, avamaa sademed, võravoolu keemia, mullavee keemia, mullakeemia, vooluvee keemia (RW), okkakeemia, varise keemia, taimkate intensiivaladel, tüve epifüüdid, tüvevoolu keemia, põhjavee keemia (GW), sammalde keemia, mikroobne lagunemine ja toksilisuse hindamine (TA).
Saare ja Saarejärve	Metsaelupaigatüübid	Metsaelupaikade seire 2022 ja 2025
Saare järv	Muu	Väikejärvede hüdrokeemiline seire: koondhinnang füüsikalis-keemiliste kvaliteedinäitajate järgi: 2015 (hea), 2018 (hea), 2021 (hea). Bioloogiliste kvaliteedielementide järgi: 2015 (kesine), 2018 (kesine), 2021 (hea). Väikejärvede hüdrobioloogiline seire: Ökoloogiline seisundiklass: 2015 (hea), 2018 (hea), 2021 (hea) Väikejärvede seire 2024: Saare järve ökoloogiline seisund oli 2024. aastal kesine, seda füüsikalis-keemiliste näitajate, suurtaimestiku ja suurselgrootute alusel. Teistest kvaliteedielementidest hindasid fütoplankton, zooplankton ja kalastik järve heasse ning fütobentos väga heasse seisundiklassi.

[2] Andmed Keskkonnaseire infosüsteemist (https://kese.envir.ee/)

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. Elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus[3]	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse eesmärk		Esindus-likkus[4]	Üldine LK väärtus[5]	Panus (%)[6]
	P (ha)	LK seisund[7]	Andmekvaliteet	Sõnaline selgitus[8]	P (ha)			
3150 Looduslikult rohketoitelised järved KE – jah, LoD – I, LoA - jah	27,7	A	põhineb peamiselt väga piiratud andmetega ekspertarvamusel	säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	27,7	A	A	0,08
Märkus: Saare järv (VEE2057300). Tegemist vanade hinnangutega. Vajalik uue inventuuri läbiviimine. SDFi elupaiga pindala osas ei ole vaja muuta (SDF 27 ha).								
6270* Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal KE – ei, LoD – I, LoA - jah	6,9	A	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	6,9	A	A	0,23-0,13
Märkus: Säilitada hea seisund (6,9 ha): niidud, mis on 2026. a seisuga heas seisus. 2026. aastal hooldati 6,8 ha niite. Elupaigatüüp tuleb lisada looduspargi kaitse-eesmärkide hulka. Korrigeerida SDFi elupaiga pindala osas (SDF 1,2 ha → 6,9 ha).								
9010* Vanad loodusmetsad KE – jah, LoD – I, LoA - jah	22,2 33,4 1,9	A B C	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	• säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund • parandada elupaigatüübi seisundit	55,6 1,9	B	B	0,08

[3] KE – kaitse-eeskirjas nimetatud liik (jah/ei); LoD – loodusdirektiivi lisa number; LoA – loodusala kaitse-eesmärgiks nimetatud (jah/ei)

[4] Elupaigatüübi esinduslikkus (keskmistatud): A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne, X – teadmata. Andmed EELIS-st 25.02.2026 seisuga. Täpsemalt: metsaelupaigatüüpide inventeerimise juhend, niiduelupaigatüüpide inventeerimise juhend, järve-elupaigatüüpide inventeerimise juhend, soo-elupaigatüüpide inventeerimise juhend

[5] Üldine looduskaitseline väärtus (keskmistatud): A – väga kõrge, B – kõrge, C – keskmine, X – teadmata. Andmed EELIS-st 25.02.2026 seisuga.

[6] Veeru täisnimi: Panus üldpindalasse (%). 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal. Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide pindalast

[7] Looduskaitseline seisund (*Conservation*): A – väga hästi säilinud, B – hästi säilinud, C – keskmiselt säilinud või osaliselt rikutud, X – säilimise aste teadmata. Andmed EELIS-st 25.02.2026 seisuga.

[8] Kaitse-eesmärke seatakse LK seisundist lähtuvalt.

Kaitseväärtus[3]	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse eesmärk		Esindus-likkus[4]	Üldine LK väärtus[5]	Panus (%)[6]
	P (ha)	LK seisund[7]	Andmekvaliteet	Sõnaline selgitus[8]	P (ha)			
Märkus: Säilitada hea seisund (55,6 ha): metsad, mis on 2025. a seisuga heas seisus. Parandada seisundit (1,9 ha): metsad, mille seisundi paranemine toimub läbi loodusliku arengu. SDFi elupaiga pindala osas ei ole vaja muuta (SDF 50 ha).								
9080* Soostuvad ja soo-lehtmetsad KE – jah, LoD – I, LoA - jah	1,7 7 0,3 1,6	A B C p	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	• säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund • parandada elupaigatüübi seisundit • suurendada elupaigatüübi pindala	8,7 0,3 1,6	B	B	0,02
Märkus: Säilitada hea seisund (8,7 ha): metsad, mis on 2025. a seisuga heas seisus. Parandada seisundit (0,3 ha): metsad, mille seisundi paranemine toimub läbi loodusliku arengu. Potentsiaalsed elupaigatüübid (1,6 ha) asuvad skv-des ja võetakse arvesse eesmärgi seadmisel. SDFi elupaiga pindala osas ei ole vaja muuta (SDF 10,8 ha).								
Muu								
6450 Lamminiidud	1	-	täielik uuring või	muu (täpsustus märkustes)	-	B	B	-
7140 Siirde- ja õõtsiksood	7,8	-	statistiliselt usaldusväärne hinnang		-	B	B	-
91D0* Siirdesoo- ja rabametsad	8,5	-			-	C	B	-
Märkus: 6450 – ei sea kaitse-eesmärgiks. 2025. aasta inventuuri käigus kaardistati kaitsealal ligikaudu 1 ha ulatuses elupaigatüüpi 6450. Elupaigatüüp paikneb piiranguvööndis ning selle säilimiseks vajalikku hooldust on alal järjepidevalt tehtud. Kuna hoolduse jätkamine ei sõltu elupaigatüübi kaitse-eesmärgiks seadmisest ning täiendavate kaitsekorralduslike meetmete vajadus puudub, ei ole põhjendatud elupaigatüübi 6450 seadmine ala kaitse-eesmärgiks. 7140 – ei sea kaitse-eesmärgiks. Õõtsiksoo on alal kujunenud järve veetaseme ajaloolise alanemise tulemusena ning selle kujunemine on seotud varasemate inimtekkeliste muutustega veerežiimis. Elupaigatüübi säilimist ei ohusta praegu olulised negatiivsed tegurid – ala veerežiim on stabiilne. Elupaigatüüp paikneb kaitsealal, kus selle looduslik areng on tagatud, mistõttu ei ole vajalik seada seda ala eraldi kaitse-eesmärgiks ega kavandada selle säilitamiseks täiendavaid kaitsekorralduslikke meetmeid. 91D0* – ei sea kaitse-eesmärgiks. Elupaigatüübi seisundit toetab kehtiv kaitsekord, kuna vastavad metsakooslused paiknevad valdavalt sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus on keelatud ning looduslik areng tagatud. Arvestades elupaigatüübi vähest ulatust ja asjaolu, et selle säilitamiseks ei ole vaja täiendavaid kaitsemeetmeid, ei ole põhjendatud selle seadmine ala kaitse-eesmärgiks.								

2.2. Maastiku kaitse-eesmärk

Kaitseväärtus	Maht	Ühik	Seisund	Kaitse-eesmärk
Maastik - Saare järv, seda ümbritsev mets ja Saare mõhnastik	159,2	ha	hea	säilitada pindala ja hea seisund
Märkus: Saarjärve üks suurimaid väärtusi on maastik tervikuna – Saare voor, Saare järv seda ümbritsevate mõhnade ning väikeste niidu- ja soolappidega. Varasemalt on Saare järv olnud suurem, kuid nõukogudeaegse maaparanduse käigus on järve veepeegel vähenenud ning Lustsaar, mis varemalt oli saar, on muutunud poolsaareks. Toitainevaesel mullal kasvab enamasti mets – kõrgematel ja kuivematel kasvukohtadel palumets väga vanade mändidega, madalatel aladel soostuv ja soomets. Muutliku reljeefi tõttu on siinsed taimekooslused väikese pindalaga ja moodustavad järve ümbruses vaheldusrikka maastikumustri. Põhjasuunast Saare voore harjalt kaitsealale laskuv 900 m pikkune Saare mõisa pargi allee algab mõisa esiväljakult ja kulgeb järveni ning sealt edasi mõisapere kalmistule. Ajaloolise Saare mõisa pargi (KLO1200482) maastikupargi osana moodustab kaitseala mõisapargiga jätkuvalt ühtse terviku. Loodusalale ulatuva ja sellega 0,5 ha ulatuses kattuva vana mõisaallee hooldamine on vajalik maastikukaitse aspektist lähtuvalt – vaate avamiseks ümbritsevatele niitudele ning olulise maastikumärgi säilitamiseks. Maastikukaitseliste väärtuste suurimaks ohuks on looduspargi suletud ja avatud maastike vahekorra muutumine, s.o niitude võsastumine, järve kaldapiirkonna kinnikasvamine kõrge veetaimestiku ning võsaga jms. Looduspargi pinnavorme oluliselt midagi ei ohusta ning märgalade metsastumist ei ole samuti ette näha.				

3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED

Tabel 3. Mõjutegurid, meetmed ja tegevused

Väärtus	Mõjutegur[9]	Kood	Olulisus[10]	Paik-nemine[11]	Meede	Kood	Tegevuse tüüp
Pärandniidud (6270*)	Põllumajandusmaade hoolduse lakkamine	PA05	tähtis	sees	Olemasolevate ekstensiivsete põllumajandustavade ja põllumajandusmaastiku elementide säilitamine	MA03	pärandniitude hooldustöö
	Märkused: Aktiivne tegevus ptk-s 4.2. Pärandniitude hooldamine						
Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Põllumajandustegevus, mis põhjustab pinna- või põhjavee (sh merevee) reostust	PA17	vähe tähtis	väljas	Põllumajandusest tuleneva punkt- või hajureostuse vähendamine või kõrvaldamine pinna- või põhjavette (sh merre).	MA10	muu
	Märkused: Peamised meetmed seisnevad administratiivsetes ja tehnilistes (järelvalve teostamine loomade pidamise üle ja põllumajanduslike tegevuste keskkonnanõuete täitmise osas, taimekaitsevahendite mõistlik kasutamine jne). Käesolev kava ei reguleeri põllumajandustegevust aktiivsete meetmetega. Vt ka „Järve-elupaigatüüpide (1150*, 3110, 3130, 3140, 3150, 3180*) tegevuskava“ eelnõu.						
Metsad (9010*, 9080*)	Metsakuivendus	PB24	vähe tähtis	sees	Metsandusliku kuivenduse ja veevõtu reguleerimine (sh muudetud veerežiimiga elupaikade taastamine)	MB14	muu
	Märkused: Passiivne tegevus – kraavide looduslik areng ja ajapikku hääbumine. Kaitsealal asub paar eesvoolu, mille hooldamise tingimusi kaitse-eeskiri ei sätesta.						
	Turbe- ja uuendusraie	PB09	keskmise tähtsusega	sees	Metsa majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine	MB05	kaitsekorra muutmine
	Märkused: Esimene meede on ptk-s 4.5. Kaitsekorra muutmine ja teine meede on administratiivne – metsateatistele teha eelhindamine ja vajadusel keskkonnamõju hindamine						

[9] Selgitused lisas 1.
[10] Olulisuse liigitus: tähtis, keskmise tähtsusega, vähetähtis
[11] Paiknemine: kas mõju on loodusala sisene, väline, mõlemad

	Valik- või harvendusraie (välja arvatud uuendusraie)	PB06	keskmise tähtsusega	sees	Metsa majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine	MB05	kaitsekorra muutmine
	<u>Märkused:</u> Esimene meede on ptk-s 4.5. Kaitsekorra muutmine ja teine meede on administratiivne – metsateatistele teha eelhindamine ja vajadusel keskkonnamõju hindamine						
	Muud invasiivsed võõrliigid (muud kui EL-i jaoks probleemsed)	PI02	keskmise tähtsusega	sees	Muude invasiivsete võõrliikide ohjamine, tõrje või likvideerimine	MI03	probleemliigi tõrje
	<u>Märkused:</u> Aktiivne tegevus ptk-s 4.5. Enela leviku piiramine.						
Maastik - Saare järv, seda ümbritsev mets ja Saare mõhnastik	Looduslikud protsessid, millel ei ole seost inimtegevuste või kliimamuutustega	PM07	keskmise tähtsusega	sees	Elupaikade (välja arvatud põllumajandusmaa ja mets) majandamine looduslike protsesside aeglustamiseks, peatamiseks või tagasipööramiseks, mis toimuvad ilma inimtegevuse või kliimamuutuste otsese või kaudse mõjuta.	MM01	maastiku hooldustöö
	<u>Märkused</u>: Aktiivne tegevus ptk-s 4.2. Pärandniitude hooldamine. Oluline on avatud ja suletud maastike vaheldumine. Aktiivne tegevus ptk-s 4.3. Vaadete avamine. Aktiivne tegevus ptk-s 4.4. Mõisapargi allee hooldamine.						

4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Kavandatud kaitsekorralduslikke tegevuste tabelisse on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tegevused on planeeritud 12 aasta peale. Täiendavad selgitused tegevustele asuvad pärast tabelit.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:
1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva surveteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja ohutegurite kõrvaldamisele;
3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 4. Kavandatud kaitsekorralduslikud tegevused

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud							
4.1	Elupaigatüüpide seisundi ja muutuste hindamine	19	ha	inventuur	KeA	I	2038
Hooldus, taastamine ja ohjamine							
4.2.	Pärandniitude hooldamine	1,5	ha	koosluse hooldustöö	Luua Metsanduskool	I	Igal aastal
		6,3	ha		MO		
4.3.	Vaadete avamine	0,3	ha	maastiku hooldustöö	RMK/Luua Metsanduskool	II	2028, 2033, 2038
		0,03	ha	maastiku hooldustöö	MO	II	2028, 2033, 2038
4.4.	Mõisapargi allee hooldamine	1	km	pargi hooldustöö	Transpordiamet	II	2031
4.5.	Enela leviku piiramine ja matmispaiga hooldamine	0,5	ha	probleemliigi tõrje	Luua Metsanduskool	II	Igal aastal
Taristu, tehnika ja loomad							
4.6.	Külastustaristu hooldamine			külastustaristu hooldamine	RMK	III	Igal aastal
4.7.	Kaitseala tähiste hooldamine (13 tk)	13	tk	tähiste hooldamine	RMK	III	Igal aastal
Kavad, eeskirjad							
4.8.	Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine			tegevuskava	KeA	I	1x 12 aasta jooksul

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
4.9.	Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine			kaitsekorra muutmine	KeA/KliM	I	2028

4.1. Elupaigatüüpide seisundi ja muutuste hindamine

Kaitsekorraldusperioodi lõpus hinnata olemasoleva info ja vajadusel ala ülevaatuse põhjal, kas pärast 2025. aasta elupaigatüüpide inventuuri on alal toimunud olulisi muutusi, näiteks loodusliku arengu, hoolduse muutumise, metsaraie, kuivenduse või muude häiringute tagajärjel, mis võivad mõjutada elupaigatüüpide esinemist, pindala või seisundit ning tingida vajaduse elupaigatüüpide piire või andmeid täpsustada. Kogu ala hõlmavat elupaigatüüpide kordusinventuuri ei ole kavandatud. Täiendavalt hinnata C-esinduslikkusega elupaigatüüpide seisundit ning võimalust nende esinduslikkuse hinnangu tõstmiseks. C-esinduslikkusega elupaigatüüpe esineb alal 2025. aasta seisuga ligikaudu 19 ha. Pärandniitude seisundit hinnata võimalusel sagedamini, kuna nende seisund sõltub oluliselt alade järjepidevast hooldamisest ning niidud võivad hoolduse muutumise korral suhteliselt kiiresti halveneda.

4.2. Pärandniitude hooldamine

Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpide soodsa seisundi hoidmiseks on vajalik jätkuvalt pärandniite hooldada kas niitmise ja/või karjatamise teel. Niidukoosluste niitmine peab toimuma lähtuvalt konkreetse ala iseloomust ja vajadustest.

4.3. Vaadete avamine

Avatud ja suletud maastikuosade vahekorra ning traditsiooniliste vaatesihtide avamiseks ja säilitamiseks, aga ka külastuse korraldamise eesmärgil on vastavalt vajadusele vajalik eemaldada või kujundada vaatekoridorile kasvavat võsa ja noori puid. Vaadete avamise kohad on kaitsekorralduskava lisas olevatel kihtidel.

4.4. Mõisapargi allee hooldamine

Saare mõisa pargi osana kaitseala põhjaossa jääv ligikaudu 1 km pikkune vana tihedaistutusega pärna-enamusega allee on oluline nii maastikuliselt, sidudes looduspargi Saare mõisa pargiga ühtseks tervikuks, kui ka elustiku kaitse seisukohast. Allee säilitamiseks ja tee liikujatele ohutuks muutmiseks tuleb hinnata alleepuude seisundit ning selle alusel määrata eemaldamist või hoolduslõikust vajavad puud. Puude seisundi hindamiseks ja vajalike hooldustööde kavandamiseks tuleb kaasata vastava hariduse ja pädevusega puittaimede spetsialist. Surnud ja murdumisohtlikud vanad puud ning võrade alla ja vahetusse lähedusse kasvanud noored lehtpuud (võsa) tuleb eemaldada. Võimalusel tuleb säilitada õõnsad elustikupuud, mille võra võib vajaduse korral ohutuse tagamiseks tasakaalustada või madaldada.

4.5. Enela leviku piiramine ja matmispaiga hooldamine

Manteuffel`ite perekonna matmispaik jääb L75 metsakvartali eraldiste 18 ja 20 vahele. Ala tuleb regulaarselt hooldada, et vältida võsastumist. Kunagi hauaplatside ümber hekina istutatud enelas on laialdaselt levinud ümbritsevasse metsa ja seda on vaja maha raiuda, et piirata edasist levikut.

4.6. Külastustaristu hooldamine

Hooldatakse Saare järve õpperada koos lõkkekohtadega jms (prahi koristamine, vajadusel rajale kukkunud puude, ohtlike puude ja võsa eemaldamine, niitmine, tähiste ja viitade uuendamine, infotahvlid, lõkkepuudega varustamine, väikerajatiste remontimine, vajadusel asendamine jm).

Matkaradade ning kaasneva taristu hooldus toimub regulaarselt ja rekonstrueerimine toimub vajaduspõhiselt ning RMK poolt koostatud külastuskorralduskavale „RMK Kõrvemaa ja Jõgevamaa külastusala. Külastuskorralduskava 2020-2029". Täpsemad tegevused on toodud külastuskorralduse peatükis 6.

4.7. Kaitseala tähiste hooldamine

Tegevus on vajalik inimeste teavitamiseks kaitstavale alale jõudmisest. Kaitstavate loodusobjektide tähistamist reguleerib keskkonnaministri 3.06.2004. a määrus nr 65 „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised". [12] Kaitseala on kava koostamise hetkel hästi tähistatud. Saarjärve looduspargil on olemas tähised ja vahepealse aja jooksul on kaitstavate loodusobjektide tähistamise põhimõtted seoses nutiseadmete leviku ja arenguga tunduvalt leebemaks muutunud. Tähiste paigaldamise eesmärk ei ole enam kaitstava ala piiri täpne märkimine looduses, vaid kaitstavale alale sattunule info edastamine kaitstava loodusobjekti piirkonda jõudmisest. Maaomanikele on neile vajalikus osas piirid üldjuhul teada ning lisaks saab piire vaadata Maa- ja Ruumiameti veebilehelt, RMK rakendusest või mujalt, kasutades selleks endale meelepäraseid tänapäevaseid abivahendeid. Tähiste asukohad on toodud Maa- ja Ruumiameti „Külastustaristu" kaardirakenduses [13] (ametkondlikus kasutuses). Tähiste seisukorda tuleb regulaarselt kontrollida, neid hooldada ning vajadusel asendada kulunud, lõhutud või amortiseerunud tähis uuega. Oluline on uusi tähiseid paigaldada suuremate teede ja käidavamate kohtade äärde.

4.8. Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest). Tulemuslikkuse hindamine ehk kaitsekorralduskava tegevuste täitmise analüüs tehakse samuti iga 12 aasta tagant, kui toimub regulaarne tegevuste ülevaatamine. Hindamise aluseks tuleb võtta ptk 4 tabel 4 tegevuste nimekiri.

4.9. Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine

Looduspargi eesmärgiks tuleb lisada elupaigatüüp 6270*. Saarjärve looduspark kattub 0,5 ha ulatuses looduskaitsealuse Saare mõisa pargiga ning ajalooliselt on tegu ühe tervikuga, tuleb kattumine objektide vahel kaotada ja liita üheks terviklikuks looduspargiks. See võimaldab teostada ka praeguse kahe loodusobjekti sama iseloomuga kaitsekorralduslikke töid – näiteks Saare mõisa pargi allee hooldamine, vaate avamine pargist järvele jms. Saare mõisa pargi liitmisega tehakse ettepanek Saare mõisa pargi piiranguvööndi tekitamiseks.

[12] https://www.riigiteataja.ee/akt/104012022018?leiaKehtiv
[13] https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/kylastustaristu

5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine keskendub kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüsile, mida tehakse 12-aastase intervalliga. Vajadusel, kui toimub kava uuendamine või muutmine enne regulaarset ülevaatamist, mille käigus uuendatakse tegevuste tabelit, tuleb läbi viia ka eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine. Eelmise kava kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslikkuse hindamine koos täpsemate kommentaaridega on tabelis 5 (KKK 2015–2024, tabel 5 järgi).

Kaitse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt Euroopa Liidu rahastuse toel valminud Eesti jaoks kohandatud loodusobjektide kaitse tulemuslikkuse hindamise metoodikale ja selle eesmärk on hinnata laiemalt, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja kaitseväärtuste seisundi paranemise[14]. Vastav hindamine tehakse eraldi. Käesoleva kaitsekorralduskava koostamise ajaks ei ole Saarjärve loodusala tulemuslikkuse hindamist eespool viidatud metoodika alusel läbi viidud. Tabelis 6 on eelmise kava kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks esitatud näitajad (KKK 2015–2024, tabel 6 järgi) ja nende tulemused.

Tabel 5. Perioodi 2015–2024 kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslikkuse hindamine

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
Inventuurid, seired, uuringud		
Saare järve seisundi seire	Tehtud	Väikejärvede seire 2024, vt ptk 1.1.
Elupaigatüüpide inventuur	Tehtud	Elupaigatüüpide inventuur toimus 2025. aastal OÜ Kändinvent poolt.
Külastusobjektide seire	Tehtud	Toimub jooksvalt
Külastajauuring	Tehtud	Vt täpsemalt ptk 6.1.
Hooldus, taastamine ja ohjamine		
Niidukoosluste hooldamine (3 lahustükki; 6,4 ha, 186 €/ha)	Kõik või enamik (≥90%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	2026. aasta seisuga on enamik niite taastatud ja hoolduses.
Metsakoosluse hooldamine	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	2025. aastal taotles Luua Metsanduskool kvartalil L75 ohtlike ja kuivanud puude raiet, mille eesmärk on vähendada kuivanud puudest tingitud ohtu matkaraja külastajatele ning teistele noortele

[14] Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis. Kättesaadav: Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis | Keskkonnaamet

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
		puudele. Hoiutöid tehti kalmistule viiva tee ääres, hauaplatside läheduses ning matkaradade ääres.
Vaadete avamine (vajaduspõhine)	Kõik või enamik (≥90%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Kavas kirjeldatud vaadete avamine on tehtud Luua Metsanduskooli poolt. Matkaradade vaadetega tegeleb RMK.
Allee hooldamine (900 jm)	Kõik või enamik (≥90%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Tehti 2021. aastal OÜ Bellarino poolt (Maanteeameti, nüüdse Transpordiameti tellimusel)
Taristu, tehnika ja loomad		
Matkaraja rajatiste (3,5 km 10 m laiuses; puhkekohad, DCd, sillad, laudteed jne) hooldamine	Tehtud	Taristu hooldamine toimub jooksvalt.
Rajatiste renoveerimine	Tehtud	Taristu hooldamine toimub jooksvalt.
Infotahvlite (13+2 tk) hooldus	Tehtud	Tähiste hooldus toimub jooksvalt.
Tähiste hooldamine; kaitse-eeskirja muutmisel välispiiri tähistamine	Tehtud	Tähiste hooldus toimub jooksvalt.
Kavad, eeskirjad		
Tulemuslikkuse hindamine ja uue KKK koostamine	Pooleli	Tulemuslikkuse hindamine on kava koostamise hetkeks tegemata, KKK koostatakse 2026. aastal.
KE muutmine	Tegemata	Kaitse-eeskirja muutmine on tegemata.

Tabel 6. Perioodi 2015–2024 kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus (kavaga seatud eesmärk)	Selgitus (kavaga seatud selgitus)	Tulemus 2025. a seisuga
1	Vanad loodusmetsad (9010*), soostunud ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaigatüübi pindala ja seisund	vanad loodusmetsad (9010*) 39,6 ha, seisund C**; soostunud ja soolehtmetsad	vanad loodusmetsad (9010*) 39,6 ha, seisund C; soostunud ja soo-lehtmetsad (9080*) 10,3 ha, seisund C.	Elupaigatüüpide seisundi hindamine toimub KKK uuendamise käigus väliinventuuriga	Alal esineb 57,5 ha keskmise LK seisundiga „B“ elupaigatüüpi 9010* ja 8,9 ha keskmise LK seisundiga „B“ elupaigatüüpi 9080*.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus (kavaga seatud eesmärk)	Selgitus (kavaga seatud selgitus)	Tulemus 2025. a seisuga
			(9080*) 10,3 ha, seisund C**.			
2	Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Elupaigatüübi seisund	rohketoitelised järved (3150) seisund B	rohketoitelised järved (3150) seisund B	Järve seisundi seire toimub riikliku väikejärvede seire programmi raames	Alal esineb 27,7 ha keskmise LK seisundiga „A“ elupaigatüüpi 3150.
3	Niidud	Elupaigatüübi pindala ja seisund	Hooldatud kultuurniidud 6,4 ha, s.h 1,2 ha elupaigatüüpi 6270*, seisund D.	Potentsiaalne elupaigatüüp liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (6270*) 1,2 ha + 5,2 ha avatud muid niite	Koosluse seisundi hindamine toimub KKK uuendamise käigus väliinventuuriga	Alal esineb 6,9 ha 6270* looduskaitselise väärtusega A niitu, mida ka hooldatakse.
4	Maastik	Avatud ja suletud maastike vahekord ja hooldatus	Avatud ja suletud maastike vahekord on 1:2 (mets 67%, avatud alad 33% looduspargist); vaated on avatud; allee on säilinud; Saare mõisa park on hooldatud.	Avatud ja suletud maastike vahekord on 1:2 (mets 67%, avatud alad 33% looduspargist); vaated on avatud; allee on säilinud; Saare mõisa park on hooldatud.	Maastiku kvaliteedi hinnang langetatakse KKK uuendamise käigus visuaalsete vaatlustega ning koosluste levikuandmete võrdlemisega.	Allee on säilinud, vaated Saare mõisa pargi poolt on avatud. Saare mõisa park ei ole liidetud kaitstava alaga ja seetõttu ei saa hinnata.

6. KÜLASTUSKORRALDUS

Saarjärve loodusala on populaarne nii loodushuviliste kui ka niisama puhkajate seas, kuna tegu on lihtsalt ligipääsetava kauni maastikuga. Kaitseala probleemid on kohati mootorsõidukitega järve kaldale sõitmine, telkimine selleks mitte ette nähtud kohtades ning prahistamine, mis ohustab kaitseala loodusväärtusi. Samas võiks kaitseala loodushariduse edendamiseks enam kasutada, kuna siia on hea juurdepääs ning olemas vajalik taristu ja tähistatud loodusõpperajad väga mitmekesisel ja suhteliselt hästi läbitaval maastikul.

Visioon
Loodusala väärtused on säilinud soodsas seisundis. Külastuskoormus ei kahjusta ala kaitseväärtusi ning külastajad on teadlikud alal kehtivatest piirangutest ja järgivad neid. Kaunis loodusmaastik pakub puhkevõimalusi.

Eesmärk
Kaitseala on tähistatud, külastustaristu (infotahvlid, lõkkekohad, matkarajad jms) on hooldatud ja heas korras. Külastajate liikumine on suunatud selleks ettevalmistatud objektide kaudu, puuduvad külastuse tagajärjel tekkinud olulised kahjud pinnasele, kooslustele ja liikidele.

6.1. Olemasolev külastustaristu

Saarjärve külastusobjekte haldab RMK. Kaitsealal on ette valmistatud õpperada. Infot radade ja peatumiskohtade üksikasjadest leiab kõige paremini RMK kodulehelt ja nutirakendusest ning MaRu „Huvipunktid“ kaardirakendusest.

Saare järve õpperada (3,5 km)[15] 3,5 km pikkusele, huvipunktides erinevaid metsakooslusi tutvustavale rajale võib suunduda nii raja alguses asuvast parklast kui Sihi ja Papi lõkkekohtadest. Rada kulgeb mööda metsasiseseid pinnaseteid, sihte, laudteid ja jalgradu vaheldusrikkal maastikul. Rada möödub Manteuffelite perekonna matmispaigast ja kompleksseirejaamast. Rajal asub 15 infotahvlit ja kaks lõkkekohta.

Saare järve rajal asub kaks **lõkkekohta** – Papi ja Sihi, kuhu on rajatud varjualused, lõkkealused, pingid, puude varjualused ja käimlad ja üks **puhkekoht** Lustsaare (laud-pink). Kõikide radade, viitade ja lõkkekohtade hooldamine toimub RMK Kõrvemaa ja Jõgevamaa külastusala külastuskorralduskava[16] alusel. KKK koostamise ajal 2026. aastal olid looduspargi lõkkekohad heas seisus, s.t taristu oli korrastatud ja hooldatud. Looduspargi ja selle radu tutvustavad infotahvlid paiknevad ala põhjaosas ja lõunaosa parklas.

RMK viis 2015. ja 2021. aastal läbi Tartu-Jõgeva puhkeala külastajauuringu[17]. Külastajauuringu andmetel olid põhilised tegevused, milles osaleti või kavatseti kaitsealal osaleda: metsas olemine, jalutamine, looduse vaatlemine, pikniku pidamine, matkamine, lõkke tegemine, ujumine, looduse pildistamine, loodusrajaga tutvumine jne. Lisaks teostatakse külastusobjektide seisundi seiret telkimisaladel, lõkkekohtades, puhkekohtades, metsaonnide ümbruses ja muudel loodushoiuobjektidel. Tartu-Jõgeva puhkealal viidi viimased seireringid läbi 2017-2018. aastal. Nendel aastatel oli Papi lõkkekoha seisund stabiilne ja Sihi lõkkekohal seisund halvenenud. Sihi lõkkekohas on probleemiks sõidukitega alale sisenemine (paatide

[15] https://rmk.ee/looduses-liikumine/kuhu-minna/saare-jarve-opperada-35-km/
[16] https://rmk.ee/wp-content/uploads/2025/07/Korvemaa-ja-Jogevamaa-kulastusalade-kulastuskorralduskava.pdf
[17] https://rmk.ee/wp-content/uploads/2025/09/Kulastajauuring_2021_Tartu-J6geva_puhkeala_luhiaruanne.pdf

veekogusse viimine) ning seire andmetele tuginedes on maastiku seisundi parandamiseks antud majandamissoovitus sissesõidu keelumärgi või tõkkepuu paigaldamiseks.

Käesoleva kavaga ei ole plaanis rajada juurde uusi matkaradu ega lõkkekohti.

Vajalikud tegevused:

- Saare järve õpperaja ning sellega seotud taristu hooldamine
- Huvipunktide infotahvlite uuendamine õpperajal
- Saare järve õpperajal vajadusel vaadete avatuna hoidmine

Olemasolevate tähiste hooldus või asendamine käib vastavalt vajadusele ja täiendava tähistuse vajadus puudub. Saarjärve looduspargi välispiir on tähistatud seitsme tähisega, käidavamate kohtade ääres on veel lisaks kuus tähist ja nende asukohad on toodud Maa- ja Ruumiameti „Külastustaristu" kaardirakenduses (ametkondlikus kasutuses).

LISA 1. MÕJUTEGURITE JA MEETMETE SELGITUSED

Kood	Mõjutegur	Kood	Meede
PA05	**Põllumajandusmaade hoolduse lakkamine**	**MA03**	**Olemasolevate ekstensiivsete põllumajandustavade ja põllumajandusmaastiku elementide säilitamine**
Traditsiooniliste põllumajandustavade ja majandamise lõpetamine rohumaadel ja muudes põllumajandussüsteemides, näiteks niitmise või traditsiooniliste karjatamistavade lõpetamine, seega ka vastavate põllumajanduslike elupaikade (nt puisniitude) kasutusviiside lõpetamine. Hoolduse lakkamine võib viia ala võsastumise ja liigilise koosseisu vaesustumiseni. Hõlmab ka olukordi, mis on tingitud ebapiisavast või puudulikust looduskaitsekorraldusest.		Olemasoleva haritava või karjatatava maa ekstensiivsete põllumajandustavade, näiteks ekstensiivse karjatamise, niitmise või traditsioonilise põletamise säilitamine ning väikeste maastikuelementide (nt ökotonid, hekid, kivimüürid, tiigid, väikesed metsatukad, põldude servad, kraavid ja looduslikud rajad) kaitsmine. See hõlmab ka hekkide loodussõbralikku majandamist.	
PB24	**Metsakuivendus**	**MB14**	**Metsandusliku kuivenduse ja veevõtu reguleerimine (sh muudetud veerežiimiga elupaikade taastamine)**
Tegevused nagu veevõtt ja kraavivõrgu rajamine, mille eesmärk on (pool)looduslike metsaelupaikade kuivendamine (nt märgalade ja niiskete metsatüüpide kuivendamine metsanduse eesmärgil).		Kuivenduse, veevõtu ning infrastruktuuri haldamine (sh pinna- ja põhjavee võtmine, paisude ehitamine ja käitamine ning jõgede vooluhulga muutmine) ning kuivendatud metsade veerežiimi haldamine või taastamine. Kuivendus- ja niisutamistööde haldamine võib hõlmata nende tegevuste lõpetamist. See meede hõlmab ka magevee-elupaikade taastamist, mida mõjutavad metsanduslikust kuivendusest tingitud muutused.	
PB06	**Valik- või harvendusraie (välja arvatud uuendusraie)**	**MB05**	**Metsa majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine**
Üksikute puude raie, mis kahjustab nt seisvaid puid, alusmetsa mulda, või allikaid. See hõlmab ka teatud puurinde (esimese või teise) puude välja raiumist valitud puude eelistamiseks või loodusliku uuenemise soodustamiseks, mis kahjustab hõrenemise tõttu mulda, allikaid, metsaelupaiku ja/või alusmetsa. Selle surveteguri all tuleb arvesse võtta ka raie sageduse ja ajastuse mõju. Näiteks võib raietegevus vigastada kasvama jäävaid puid, mis selle tagajärjel muutuvad altiks juurepessulejt haigustele ning kahjuritele. See survetegur ei hõlma uuendusraiega seotud tegevusi.		Metsade majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine loodusdirektiividega hõlmatud elupaikade või kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks või taastamiseks või liikide häirimise vältimiseks. See võib hõlmata majandamistavade kohandamist ja muutmist, et kaitsta vanu puistuid või parandada nende seisundit, säilitada võsa, surnud ja surevaid puid ja kände, säilitada või taastada elupaikade sidusust, suunata liigilist koosseisu, ennetada metsatulekahjusid; hõlmab ka metsandustegevuste aja ja kestuse kohandamist, et vältida liikide häirimist. See ei hõlma aga kuivendus- ja niisutustöid, mis kuuluvad MB14 alla.	
PB09	**Turbe- ja uuendusraie**	**MB05**	**Metsa majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine**
Metsa turbe- ja uuendusraie (kõikide puude väljaraie), mis kahjustab metsaelupaika või kaitsealuste (sh loodusdirektiividega hõlmatud) liikide elupaiku, mulda, allikaid või muid elupaiga füüsilisi omadusi.		Metsade majandamise ja kasutamise tavade kohandamine või muutmine loodusdirektiividega hõlmatud elupaikade või kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks või taastamiseks või liikide häirimise vältimiseks. See võib hõlmata majandamistavade kohandamist ja muutmist, et kaitsta vanu puistuid või parandada nende seisundit, säilitada võsa, surnud ja surevaid puid ja kände, säilitada või taastada elupaikade sidusust, suunata liigilist koosseisu, ennetada metsatulekahjusid; hõlmab ka metsandustegevuste aja ja kestuse kohandamist, et vältida liikide häirimist. See ei hõlma aga kuivendus- ja niisutustöid, mis kuuluvad MB14 alla.	

Kood	Mõjutegur	Kood	Meede
PA17	**Põllumajandustegevus, mis põhjustab pinna- või põhjavee (sh merevee) reostust**	**MA10**	**Põllumajandusest tuleneva punkt- või hajureostuse vähendamine või kõrvaldamine pinna- või põhjavette (sh merre).**
Hajus- ja punktreostus vees, mis tuleneb tegevustest, mida ei saa otseselt seostada muude 2. taseme surveteguritega hõlmatud konkreetsete tegevustega (nt loomakasvatusest tulenev punktreostus, mis tuleks deklareerida kui PA20 "Loomakasvatusest tulenev reostus", või väetiste kasutamisest tulenev hajureostus, mis kuulub surveteguri PA13 "Looduslike ja sünteetiliste väetiste kasutamine" alla). See survetegur hõlmab ka põllumajanduse jäätmekäitlustavadest tulenevat reostust.		Põllumajandusest tuleneva punkt- või hajureostuse vähendamine või kõrvaldamine pinna- ja põhjavees (nt ulatusliku loomakasvatuse või põllumajandusjäätmete ja/või keemiliste toodete ladustamise tõttu). See võib hõlmata ka veekogude äärsete kaldakaitseribade rajamist ja säilitamist pinnaveekogude hajureostuse vähendamiseks.	
PM07	**Looduslikud protsessid, millel ei ole seost inimtegevuste või kliimamuutustega**	**MM01**	**Elupaikade (välja arvatud põllumajandusmaa ja mets) majandamine looduslike protsesside aeglustamiseks, peatamiseks või tagasipööramiseks, mis toimuvad ilma inimtegevuse või kliimamuutuste otsese või kaudse mõjuta.**
Hõlmab ainult looduslikke protsesse, ilma inimtegevuse või kliimamuutuste otsese või kaudse mõjuta. Need võivad olla seotud abiootiliste looduslike protsessidega (looduslik erosioon looduslikult hõreda taimkattega aladel), loodusliku suktsessiooniga (nt primaarsuktsessioon, mis on seotud järvede loodusliku mültumisega või suktsessioon pärast looduslikke häiringuid), orgaanilise aine akumuleerumisega, eutrofeerumise või hapestumisega (nt järvede looduslik eutrofeerumine või looduslik eutrofeerumine turbaalade loodusliku kuivamise tõttu ebapiisava sademete hulgaga aladel), inbriidingust tulenev vähenenud viljakus jne. Muud inimtegevusest või inimtegevusest loobumisest tulenevad protsessid tuleks esitada vastavate survetegurite all, näiteks puidu transpordist tingitud erosioon tuleks kodeerida kui PB15 Puidu transport.		Elupaikade, välja arvatud põllumajanduse ja metsaga seotud elupaigad, majandamine looduslike protsesside (biootilised ja abiootilised tegurid) aeglustamiseks, peatamiseks või tagasipööramiseks. See võib hõlmata abiootilisi looduslikke protsesse (nt erosioon, kuivamine, sooldumine, eutrofeerumine või hapestumine), taimestiku looduslikku suktsessiooni (avatud varajase suktsessiooni staadiumis elupaikades), orgaanilise aine looduslikku akumuleerumist, mis ei ole inimtegevuse või inimtegevuse puudumise tagajärg. Näiteks kui meetmed on suunatud kuivamisele, mis on tingitud inimtegevusest tingitud hüdroloogiliste tingimuste muutumisest, ei tohiks seda selle kategooria all kajastada. Hõlmab näiteks looduslike protsesside poolt mõjutatud looduslike avatud (varase suktsessiooni staadiumis) elupaikade majandamist ja taastamist (nt nõmmede hooldamine, et vältida nende võssakasvamist karjatamise või looduskaitselise põletamise teel).	
PI02	**Muud invasiivsed võõrliigid (muud kui EL-i jaoks probleemsed)**	**MI03**	**Muude invasiivsete võõrliikide ohjamine, tõrje või likvideerimine**
Probleemid, mis on seotud muude invasiivsete võõrliikidega (kõik tänapäeval sissetoodud/levinud liigid, mis on loodusesse jõudnud väljaspool oma looduslikku leviala ning mille sissetoomine ja/või levik kujutab endast ohtu või potentsiaalset ohtu elupaikadele ja liikidele, olenemata invasiivse populatsiooni dünaamikast), välja arvatud liidu jaoks probleemsed invasiivsed võõrliigid (vastavalt määrusele (EL) nr 1143/2014), mis kuuluvad survetegur PI01 alla) (nt hispaania teeteo levik, kohaliku taimestiku kvaliteedi langus invasiivsete taimeliikide leviku tõttu, ameerika naaritsa ehk mingi konkurentsi mõju kohalikele liikidele)).		Teiste invasiivsete võõrliikide (st tänapäeval sissetoodud liikide, mis on loodusesse jõudnud väljaspool oma looduslikku leviala ning mille sissetoomine ja/või levik kujutab endast ohtu või potentsiaalset ohtu elupaikadele ja liikidele, olenemata invasiivse populatsiooni dünaamikast) leviku ohjamine ja kontrollimine või väljakujunenud populatsioonide hävitamine.	